

Заглавіе документа	Рэалізацыя прынцыпу намінацыі “сувязь тапааб’екта з іншым аб’ектам” у гелонімах Беларусі і ЗША // Матэрыялы канферэнцыі “Сучасны стан беларускай мовы і дзейнасць грамадскіх аб’яднанняў па яго паляпшэнні”. – Мінск: Грамадскае аб’яднанне “Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны”. – С. 69–78.
Авторы	Копач О.И.
Тэма	Языкознание
Дата публікацыі	2010
Анотацыя	У дадзеным артыкуле разглядаюцца ўласныя імёны балот (гелонімы), матываваныя пры дапамозе адноснай прыметы, ці сувязі іх з іншымі аб’ектамі намінацыйнага працэсу; выяўляецца прадуктыўнасць гэтай групы тапонімаў і праводзіцца размеркаванне іх па падтыпах апелятыўнага, прапрыяльнага і запазычанага ўтварэння. Крыніцамі матэрыялу служаць беларускія кадастравыя планы кожнай з 6 абласцей Беларусі, пяцітомная «Энцыклапедыя прыроды Беларусі», рэсурсы Інтэрнэта (афіцыйны сайт амерыканскага геалагічнага таварыства USGS).

Сярод усіх імёнаў балот (7041 у Беларусі і 7304 у ЗША) група адносных займае першае месца. Беларускія гелонімы, якія фіксуюць у сваёй структуры назвы іншых аб’ектаў, складаюць 3309 адзінак (47%), амерыканскія – 4634 (63,5%). Гэтаму факту ёсць натуральнае тлумачэнне. Невялікія аб’екты не здольны арыентаваць Чалавека ў свеце, а таму звяртаюцца да імёнаў іншых аб’ектаў. Пры гэтым амаль у палове выпадкаў гелонімы проста “капіруюць” імёны аб’ектаў, што знаходзяцца побач з балотам (англ. *Badger Lake, Bateau Pond*, бел. *Дзегцеў Луг, Белы Востраў*). Імёны, што толькі “капіруюць” назвы іншых рэалій, не з’яўляюцца аб’ектам даследавання ў гэтым артыкуле.

Агульная колькасць аналізаваных адзінак складае 1230 гелонімаў ЗША і 1367 гелонімаў Беларусі, у якіх адзначаецца як класіфікатар са значэннем ‘балота’, так і дыферэнцыятар, выражаны адноснай прыметай тапааб’екта.

Пад *адноснай прыметай* мы разумеем такую, якая указвае на становішча балота ў адносінах да пэўнага пункта ў прасторы. Паказчыкам такой прыметы ў гелонімах можа быць імя іншага аб’екта альбо арыентуючыя азначэнні накітальт англ. *north, south, high* і бел. *паўночнае, ніжняе* і г.д. У адрозненне ад назваў, утвораных на стадыі фіксацыі аб’екта (*Балота, Мох, Багна* і г.д.), гелонімы, якія разглядаюцца ў гэтым артыкуле, не “капіруюць” імёны іншых элементаў свету, а дадаюць да іх уласна геланімны знак-марфему. Гэта дазваляе разглядаць вылучальную прымету як уласна геланімную, як тую, якая вылучаецца адносна старога прадстаўлення аб балоце як аб аб’екце без асаблівых прыкмет.

У адрозненне ад назваў, якія здольны каардынаваць толькі адсылкай да іншага аб’екта, гелонімы, якія вылучаюць адносную прымету рэаліі, выкарыстоўваюць больш разнастайныя спосабы адлюстравання лакалізацыі аб’екта ў прасторы. Найбольшую ролю адыгрывае прыблізная каардынацыя адносна аб’екта. У такіх імёнах толькі адзначаюцца рэаліі, якія знаходзяцца ці знаходзіліся у непасрэднай блізкасці ад балота, але не паказваецца іх дакладнае месцазнаходжанне ў адносінах

да даследуемага аб'екта: англ. *Dapping Brook* (рака) > *Dapping Brook Swamp*, бел. *Ціханавя* (населены пункт) > *Ціханяўскі Мох*. Меншая колькасць найменняў адлюстроўвае імкненне намінатара арыенціраваць «ад сябе» пры дапамозе такіх характарыстык як аддаленасць аб'екта ад пункта, дзе знаходзіцца назіральнік (бел. *Блізкае*), адсылка да старон свету (англ. *North Green Sedge*), каардынаты ў прасторы (англ. *High Swamp*, бел. *Ніжняе*) ці дакладнае знаходжанне балота адносна іншага аб'екта (бел. *За Сялом*). З прыкладаў відаць, што традыцыйны прынцып намінацыі *на сувязі з аб'ектам* не заўсёды адэкватна характарызуе гэтыя адзінкі: імёны кшталту англ. *South Bog* ці бел. *Дальні* адсылаюць да адноснай прыметы аб'екта, але не заўсёды арыенціруюць адносна аб'екта. З іншага боку, аднясенне такіх назваў да прынцыпу намінацыі *на сувязі з суб'ектам* бесперспектыўна, бо самога суб'екта тут не заўважыць.

Прыназоўнікавыя і прэфіксныя гелонімы Беларусі вылучаюцца з ліку астатніх: з фармальна-моўнага пункту гледжання роля анамасіялагічнай прыметы ў іх адыгрывае фармант (прыназоўнік ці прэфікс): бел. *сяло* > *За Сялом*, – але функцыянальна ролю вылучальнага кампанента ў адносінах да кампанента 'болото', які падразумеваецца, адыгрывае не столькі дэрыватар, колькі ўсё прыназоўнікавае спалучэнне ці прэфікснае імя: пар. англ. *under the hill* > *Underhill Swamp*. Аднясенне гэтых імёнаў да ліку найменняў, у якіх выражана прымета аб'екта, тлумачыцца хутчэй неаднакампанентнасцю структуры гелоніма і захаваннем фармантамі прасторавага значэння, чым суаднесенасцю з відам аб'екта.

1. *Гелонімы, анамасіялагічная прымета якіх выражана іншым уласным імём.* Для анамасіялагічнага ўзроўню падзел на прапрыяльныя і апелятыўныя матывавальныя асновы нерэлевантны: пры стварэнні новых найменняў намінатар на ўзроўні семантыкі з аднолькавай ступенню верагоднасці можа звярнуцца як да знаёмых агульных, так і да адзінкавых паняццяў. Аднак часты зваротак да ўласных імёнаў іншых аб'ектаў, безумоўна, значны ў плане семантыкі: «Імя, калі становіцца прэцэдэнтным, пранікае ў сумежныя культурныя рады... Такі перанос, як правіла, гаворыць аб асаблівай значнасці імя ў карціне свету» [3, с. 44].

Гелонімы, у якіх дыферэнцыяльны элемент прадстаўляе сабой іншы тапонім, даволі шматлікія – 794 прыклады ў ЗША (10,87%) і 607 (8,62%) – у Беларусі.

1.1. *Гелонімы ЗША з онімам як вылучальным элементам.* У залежнасці ад таго, уласнае імя якога аб'екта дае новаму гелоніму вылучальную прымету, адтапанімныя гелонімы можна размеркаваць па групам:

1) айконім / назва нас. пункта – 225 адзінак (3,08% ад агульнай колькасці назваў): *Diamond* > *Diamond Swamp*, *Holly Hills* > *Holly Hills Marsh*;

2) патамонім / назва ракі – 221 адз. (3,03%): *Alder Brook* > *Alder Brook Swamp*, *Bell Creek* > *Bell Creek Swamp*;

3) лімніонім / назва возера, стаўка – 162 адз. (2,22%): *Cedar Lake* > *Cedar Lake Swamp*, *Frost Pond* > *Frost Pond Bog*;

4) назва заліва – 45 адз. (0,62%): *Drum Bay* > *Drum Bay Marsh*;

5) назва мыса – 34 адз. (0,47%): *Bell Neck* > *Bell Neck Swamp*;

6) мясцовая назва – 26 адз. (0,36%): *Ballona* > *Ballona Wetlands*;

- 7) інсулонім / назва вострава – 24 адз. (0,33%): *Cherry Island > Cherry Island Marsh*;
- 8) аронім / назва гары, уцёса – 19 адз. (0,26%): *Pine Ridge > Pine Ridge Swamp*;
- 9) іншы гелонім – 12 адз. (0,16%): *Big Bay > Big Bay Swamp*;
- 10) назва краіны – 7 адз. (0,1%): *Angola > Angola Swamp*;
- 11) назва гавані, порта – 5 адз. (0,07%): *Sandwich Harbor > Sandwich Harbor Marshes*;
- 12) назва штата – 4 адз. (0,05%): *California > California Swamp*;
- 13) назва канала – 2 адз. (0,03%): *Outlet > Outlet Marsh*;
- 14) назва берага – 1 адз. (0,01%): *Good Harbor Beach > Good Harbor Beach Marshes*;
- 15) назва акругі – 1 адз. (0,01%): *Klamath > Klamath Marsh*;
- 16) назва паварота – 1 адз. (0,01%): *Valley Bend > Valley Bend Wetland*;
- 17) назва раўніны – 1 адз. (0,01%): *Bear Flat Swamp*;
- 18) назва крыніцы – 1 адз. (0,01%): *Jessie Spring > Jessie Spring Marsh*;
- 19) назва ўчастка – 1 адз. (0,01%): *Inglenook > Inglenook Fen*.

1.2. *Гелонімы Беларусі з онімам як вылучальным элементом.* Уласныя імёны іншых аб'ектаў, якія пасадзейнічалі стварэнню гелонімаў Беларусі, складаюць наступныя групы:

- 1) айконім / назва нас. пункта – 536 адз. (7,61%): в. *Талынава > бал. Талынаўскі Мох*;
- 2) патамонім / назва ракі – 35 адз. (0,5%): р. *Арэса > бал. Арэскае балота*;
- 3) лімнонім / назва возера, стаўка – 11 адз. (0,16%): воз. *Бярэшча > бал. Берашчанскі Мох*;
- 4) іншы гелонім – 11 адз. (0,16%): бал. *Вуглата > бал. Вуглацкае*;
- 5) назва поля / сенажаці – 5 адз. (0,07%): поле *Калатоўка > бал. Калатоўскае*;
- 6) назва урочышча – 4 адз. (0,06%): *Парфірава > бал. Парфіраўка*;
- 7) назва леса – 1 адз. (0,01%): *Леснічоўка > бал. Залеснічоўка*;
- 8) назва затокі – 1 адз. (0,01%): затока *Вяршына > бал. Вяршыны*;
- 9) назва канала – 1 адз. (0,01%): *Заўшыцкага канала балота*;
- 10) назва рэгіёна – 1 адз. (0,01%): *Палессе > бал. Палескае*;
- 11) назва крыніцы – 1 адз. (0,01%): *Ключыкі > бал. Ключыкі*;
- 12) назва калгаса – 1 адз. (0,01%): *Першае мая > Першамайскае балота*.

2. *Гелонімы, анамасіялагічная прымета якіх выражана апелятывам / апелятыўным спалучэннем.* Адносная анамасіялагічная прымета, якая выражаецца адзінкамі агульнай лексікі, прадстаўлена ў 409 амерыканскіх (5,6%) і 741 беларускіх (10,57%) назвах балот. Словы агульнай лексікі, якія сталі матывавальнымі асновамі ўласных імёнаў, называюць *анімізіраванымі апелятывамі*, а працэс пераходу апелятыва ў лік прапрыяльных адзінак – *анімізацыяй*.

2.1. *Гелонімы ЗША з апелятывам як вылучальным элементом.* Апелятывы і апелятыўныя спалучэнні кладуцца ў аснову найменняў балот на стадыі пошуку вылучальнай адноснай прыметы нечаста:

I. Прыблізная арыентацыя адносна аб'екта – 397 адз. (5,44%)

- 1) 'будынак' – 44 адз. (0,6%): *church 'царква' > Church Swamp*;

- 2) 'возера, стаў' – 37 адз. (0,51%): *Blue Lake Swamp*;
- 3) 'рака' – 36 адз. (0,49%): *creek* 'рака' > *Creek Marsh*;
- 4) 'балота' – 32 адз. (0,44%): *pocoson* 'балота' > *Pocoson Swamp*;
- 5) 'гара, вяршыня' – 32 адз. (0,44%): *summit* 'вяршыня' > *Summit Marsh*;
- 6) 'луг, лугавіна, нізіна' – 21 адз. (0,29%): *Knights meadow* 'луг Найтса' > *Knights Meadow Marsh*;
- 7) 'плаціна' – 19 адз. (0,26%): *beaver dam* 'бобровая плотина' > *Beaver Dam Marsh*;
- 8) 'яма, выбоіна, упадзіна' – 19 адз. (0,26%): *loblolly* 'яма, якая напоўнена брудам' > *Loblolly Swamp*;
- 9) 'востраў' – 18 адз. (0,25%): *island* 'востраў' > *Island Marshes*;
- 10) 'лес, чаща, кустарнік' – 17 адз. (0,23%): *shady grove* 'цяністы гай' > *Shady Grove Swamp*;
- 11) 'участак, плошча, прастор, зона' – 14 адз. (0,2%): *longpatch* 'доўгі ўчастак зямлі' > *Longpatch Swamp*;
- 12) 'населены пункт' – 13 адз. (0,18%): *town* 'горад' > *Town Swamp*;
- 13) 'заліў, бухта' – 12 адз. (0,16%): *inlet* 'заліў' > *Inlet Swamp*;
- 14) 'месца для жывёлы' – 12 адз. (0,16%): *sheep pen* 'загон для овец' > *Sheep Pen Swamp*;
- 15) 'выгіб, лукавіна' – 8 адз. (0,11%): *gator hook* 'алігатараў крук' > *Gator Hook Swamp*;
- 16) 'мыс' – 8 адз. (0,11%): *fox point* 'лісі мыс' > *Fox Point Marsh*;
- 17) 'поле, паша' – 7 адз. (0,1%): *calf pasture* 'паша для цялят' > *Calf Pasture Swamp*;
- 18) 'граніца' – 6 адз. (0,08%): *county line* 'граніца акругі' > *County Line Marsh*;
- 19) 'крыніца' – 6 адз. (0,08%): *spring* 'крыніца' > *Spring Swamp*;
- 20) 'мост' – 6 адз. (0,08%): *Caddin bridge* 'мост Кадзіна' > *Caddin Bridge Marsh*;
- 21) 'сад, парк' – 6 адз. (0,08%): *orchard* 'фруктовый сад' > *Orchard Swamp*;
- 22) 'пралом, прасека, перавал, праход' – 5 адз. (0,07%): *gap* 'праход' > *Gap Swamp*;
- 23) 'вуліца' – 5 адз. (0,07%): *fortysecond street* '42-я вуліца' > *Fortysecond Street Swamp*;
- 24) 'даліна, лашчына, нізіна' – 4 адз. (0,05%): *valley* 'даліна' > *Valley Swamp*;
- 25) 'дарога, сцежка, развілка' – 4 адз. (0,05%): *fork* 'развілка' > *Fork Swamp*;
- 26) 'стэп, прэрыя' – 4 адз. (0,05%): *savanna* > *Savanna Swamp*;
- 27) 'лагер' – 4 адз. (0,05%): *indian camp* 'індзейскі лагер' > *Indian Camp Swamp*;
- 28) 'бераг, берагавая лінія' – 3 адз. (0,04%): *beach* 'бераг' > *Beach Marsh*;
- 29) 'вада' – 3 адз. (0,04%): *black water* 'чорная вада' > *Black Water Swamp*;
- 30) 'калодзеж' – 3 адз. (0,04%): *Humboldt wells* 'калодзежы Гумбальдта' > *Humboldt Wells*;
- 31) 'прадпрыемства' – 3 адз. (0,04%): *salt works* 'саяны завод' > *Salt Works Marsh*;
- 32) 'канавы, роў, канал' – 2 адз. (0,03%): *thorofare* 'канал' > *Thorofare Marsh*;
- 33) 'раўніна' – 2 адз. (0,03%): *flat* 'раўніна' > *Flat Swamp*;
- 34) 'пустыня' – 2 адз. (0,03%): *desert* 'пустыня' > *Desert Swamp*;
- 35) 'слуп' – 2 адз. (0,03%): *hoop pole* > *Hoop Pole Swamp*;
- 36) 'шахта' – 2 адз. (0,03%): *mine* 'шахта' > *Mine Swamp*;
- 37) 'банка, водмель' – 1 адз. (0,01%): *giant bar* 'вялізная водмель' > *Giant Bar*

Marsh;

38) 'сцяна' – 1 адз. (0,01%): *black wall* 'чэрная стена' > *Black Wall Marsh*;

39) 'ледавік' – 1 адз. (0,01%): *glacier* 'ледавік' > *Glacier Sloughs*.

II. Арыентацыя «ад сябе» – 19 адзінак (0,26%)

1) координаты в пространстве – 12 адз. (0,16%): *back* 'задний' > *Back Swamp*, *central* 'центральний' > *Central Marsh*;

2) стороны света – 7 адз. (0,1%): *East Slough*, *West Marsh*.

III. Дакладнае знаходжанне адносна аб'екта – 2 адзінкі (0,03%): *Under the hill* 'под горой' > *Underhill Swamp*.

2.2. Геланімы Беларусі з апелятывам як вылучальным элементам. У найменнях балот Беларусі сувязь з апелятывам фіксуецца часцей, чым у амерыканскай геланіміі:

I. Прыблізная арыентацыя адносна аб'екта – 717 адз. (10,18%)

1) 'лес, месца парослае' – 124 адз. (1,7%): *бор* > *Баравуха*;

2) 'градка, участак' – 77 адз. (1,09%): *Градкі*;

3) 'поле' – 59 адз. (0,81%): *палом* 'новае поле на месцы кустоў, якія былі высечаны' > *Паломічына*;

4) 'луг, сенажаць' – 42 адз. (0,58%): *поплаў* 'заліўны луг, сенажаць' > *Паплавец*;

5) 'узвышэнне, гара, узгорак' – 38 адз. (0,52%): *гара* > *Горскае*;

6) 'возера, стаў, сажалка' – 31 адз. (0,42%): *мачула* 'прыродная, заросшая сажалка' > *Замачулле*;

7) 'дарога, развілка' – 27 адз. (0,37%): *развілка* > *Развілкі*;

8) 'яма, упадзіна, глыбокае месца, паглыбленне' – 26 адз. (0,36%): *лог* > *Лагавое*;

9) 'рака і яе часткі' – 24 адз. (0,33%): *рукаў* > *Рукавец*;

10) 'балота' – 22 адз. (0,3%): *бель* 'болото, где растёт березник' > *Бельскае*;

11) 'населены пункт, гарадзішча' – 20 адз. (0,27%): *гародня* 'насыпное гарадзішча, селішча' > *Гараднянскі Мох*;

12) 'месца, вольнае ад лесу, дзе ён высечаны' – 20 адз. (0,27%): *расцяроб* 'месца, якое ачысцілі ад кустоў пад раллю / луг' > *Расцяробы*;

13) 'месца для жывёлы, у т.л. их могілкі, вадапой' – 19 адз. (0,26%): *торак* 'месца, дзе заўсёды ходзяць звяры' > *Таракі*;

14) 'будынак' – 17 адз. (0,23%): *пуня* > *Пунькі*; ;

15) 'брод, месца мелкае' – 15 адз. (0,21%): *пераход* 'месца, прыдатнае для перахода праз раку' > *Пераходы*;

16) 'востраў, перашыек' – 14 адз. (0,19%): *востраў* > *Астраўное*;

17) 'нізіна, даліна, лог' – 12 адз. (0,16%): *плаў* 'нізіна, месца, дзе рака працякае праз балота' > *Плаўскае*;

18) 'гразь, глей, муць' – 12 адз. (0,16%): *гразь* > *Гразінец*;

19) 'мяжа, знак зямельны' – 10 адз. (0,14%): *межа* > *Межніца*;

20) 'прадпрыемства' – 10 адз. (0,14%): *гута* > *Гуты*;

21) 'мост' – 10 адз. (0,14%): *мост* > *Маставое*;

22) 'канавы, роў' – 9 адз. (0,12%): *канавы* > *Канаўнае*;

23) 'кладка' – 9 адз. (0,12%): *кладка* > *Кладкі*;

24) 'месца пністае, калдобістае' – 8 адз. (0,11%): *куп'е* 'месца, багатае купінамі' > *Купіцы*;

25) 'паварот, лукавіна' – 8 адз. (0,11%): *калена* 'круты паварот ракі, дарогі' > *Каленішча*;

- 26) ‘бераг, пойма’ – 7 адз. (0,1%): *пойма* > *Пойменнае*;
 27) ‘глухое месца’ – 7 адз. (0,1%): *глуша* ‘глухое, ціхае, непраходнае месца ў лесу’ > *Глушаўка*;
 28) ‘вал’ – 6 адз. (0,08%): *тарас* ‘вал земляны’ > *Тарасік*;
 29) ‘паляна’ – 6 адз. (0,08%): *гала* > *Галнае*;
 30) ‘выпаленае месца’ – 5 адз. (0,07%): *пажар* > *Пажарац*;
 31) ‘могілкі’ – 5 адз. (0,07%): *магіла* > *Магіліца*;
 32) ‘крыніца’ – 5 адз. (0,07%): *студня* ‘крыніца’ > *Студзёнка*;
 33) ‘двор’ – 5 адз. (0,07%): *дварышча* ‘месца, дзе стаяў двор’ > *Дварышчанскі Мох*;
 34) ‘затапленне’ – 3 адз. (0,04%): *патоп* > *Патопы*;
 35) ‘заліў’ – 3 адз. (0,04%): *дула* ‘багатый рыбаў заліў ракі’ > *Задулька*;
 36) ‘месца з вуллямі, сенам, стагамі’ – 3 адз. (0,04%): *пчэлья* ‘месца, дзе ёсць вуллі з пчоламі’ > *Пчэльнае*;
 37) ‘месца, дзе шмат грыбоў, кветак, ягад’ – 2 адз. (0,03%): *асавец* ‘месца, багатае грыбамі асавікамі, падасінавікамі’ > *Асавецкі Мох*;
 38) ‘месца пясчанае’ – 2 адз. (0,03%): *пескавацік* ‘место с пясчаным грунтом’ > *Піскавацікі*;
 39) ‘абрыў, яр’ – 2 адз. (0,03%): *строма* ‘абрыў’ > *Страмешчына*;
 40) ‘агароджа’ – 2 адз. (0,03%): *загарода* > *Загароды*;
 41) ‘скрыжаванне’ – 2 адз. (0,03%): *перахростка* ‘месца скрыжавання дарог, вуліц’ > *Перахросцае*;
 42) ‘камяні’ – 2 адз. (0,03%): *субор* ‘куча сабраных камянёў’ > *Суборнае*;
 43) ‘пераезд, пераход’ – 1 адз. (0,01%): *пералаз* ‘месца, дзе пералазяць праз агароджу, пераход’ > *Пералазы*;
 44) ‘пячора’ – 1 адз. (0,01%): *пячэра* ‘пячора’ > *Пячэрскае*;
 45) ‘вуліца’ – 1 адз. (0,01%): *уліца* > *Уліцы*;
 46) ‘вір’ – 1 адз. (0,01%): *уюн* > *Уюніца*;
 47) ‘цяністае месца’ – 1 адз. (0,01%): *цень* > *Цянеўка*;
 48) ‘калодзеж’ – 1 адз. (0,01%): *калодзеж* > *Калодзежскае*.

II. Дакладнае знаходжанне адносна аб’екта – 307 адзінак (4,36%): *градка* > *За Градкай, ліпішча* ‘место, где растёт липа’ > *Падліпішча*.

III. Арыентацыя «ад сябе» – 34 адзінкі (0,49%)

- 1) аддаленасць аб’екта ад пункта, дзе знаходзіцца назіральнік – 18 адз. (0,26%): *Бліжняе, Глухі Мох*;
 2) каардынаты ў прасторы – 16 адз. (0,23%): *Цэнтраўскі Мох, Верхняе*.

3. *Гелонімы, анамасіялагічная прымета якіх выражана запазычаным імём.* Запазычанні, якія былі граматычна засвоены сістэмай, г.зн. тыя, што экспліцытна фіксуюць у сваім складзе і базіс і прымету, не адыгрываюць значнай ролі ў назвах балот Беларусі і ЗША – 27 (0,38%) і 19 адзінак (0,26%) адпаведна. Роля такіх імёнаў больш важная ў амерыканскай тапасістэме; праўда, і ў гелонімах ЗША ёсць свае асаблівасці, якія абумоўлены гісторыяй засялення краіны.

3.1. *Гелонімы ЗША з запазычаннем як вылучальным элементам.* Імёны, у якіх запазычанні адыгрываюць ролю вылучальнага элемента, прыйшлі:

- 1) з індзейскіх моў – 16 адзінак (0,22%): *Assekonk Swamp, Kissawaug Swamp*;
 2) з іспанскай мовы – 3 адзінкі (0,04%): *Las Flores Marsh, Loma Alta Marsh*.

Паказчыкам належнасці прыкладаў да ліку індзейскіх служаць аглуцінацыйныя марфемы *ekonk* ‘паварот’, *(hat)chee* ‘рака’, *aike / aug* ‘месца’, *tuck* ‘дрэва’ і інш. Для некаторых назваў ужо не знайсці дакладных этымалогій, але факт адзінааформленасці вылучальнага элемента і паўтораў у канечных элементах гелонімаў дапускаюць з высокай ступенню верагоднасці індзейскае паходжанне геаграфічных імёнаў.

Невялікая колькасць гелонімаў, запазычаных з іншых еўрапейскіх моў і граматычна асвоеных імі, тлумачыцца тым, што для жыхароў тэрыторый, якія прымыкаюць да Канады і Мексікі, слова французскай ці іспанскай мовы не страціла значнасці. Аб гэтым сведчаць іх празрыстая семантыка і адсутнасць неабходнасці ў наменклатурным тэрміне з англійскай мовы: *Cienega Larga, Grand Cyprière*. Гэта ж пацвярджаецца індзейскімі данымі. Тут назіраецца супрацьлеглая тэндэнцыя: толькі 2 адзінкі становяцца ўласнымі імёнамі без удзелу геаграфічнага тэрміна з англійскай мовы: *Menimisset, Arroquenete*. Значыць гелонімы еўрапейскага, але не англійскага паходжання, відаць, трэба разглядаць не як запазычаныя словы, а як моўныя асаблівасці тых груп насельніцтва, для якіх англійская мова яшчэ не паспела стаць асноўнай. Магчыма, такія найменні належыць разглядаць – прынамсі пакуль – як адзінкі французскай і іспанскай моў.

3.2. *Гелонімы Беларусі з запазычаннем як вылучальным элементам.* Беларускія гелонімы, у якіх запазычанне з балцкіх моў з’яўляецца дыферэнцыятарам, звычайна прыстасоўваць іншамоўны канечны элемент да сістэмы беларускай мовы. Часта фармальныя змяненні прадставяюць сабой плюралізацыю: *pirvunas* балц. ‘гразь’ > *Пурвіны*, *rabalis* балц. ‘месца каля балота’ > *Паболі*. Часам намінатар вызваляецца ад асобных элементаў слова: *tabalas* балц. ‘які віецца’ > *Табала*.

Такім чынам, адносная прымета дамініруе ў назвах балот, бо гэтаму спрыяе іх залежнае становішча ў тапасістэме і меншая здольнасць іх арыентаваць чалавека ў прасторы ў параўнанні з пасяленнямі, рэкамі і азёрамі. Менавіта гэтыя разрады ўласных імёнаў маюць перавагу сярод асноў гелонімаў. Пры гэтым калі ў амерыканскіх найменнях назіраецца фактычна парытэт гэтых трох разрадаў, то беларускія імёны дэманструюць відавочную перавагу назваў пасяленняў над усімі астатнімі разрадамі онімаў і групамі апелятыўнай лексікі, якія пакладзены ў аснову гелонімаў. Хутчэй за ўсё гэта тлумачыцца маладосцю амерыканскай тапасістэмы, у якой невялікія аб’екты атрымоўвалі свае назвы адначасова з астатнімі.

ЛІТАРАТУРА

1. Кадастровый справочник. Торфяной фонд Белорусской ССР. По состоянию разведанности на 1 января 1978 г. – Минск, 1979 (по каждой из областей).

2. United States Geologic Society: Geographic National Information System [Electronic resource]. – Mode of access: <http://geonames.usgs.gov/pls/gnis>. – Date of access: 12.04.2003.

3. Березович Е.Л. Русская ономастика на современном этапе: критические заметки // Известия РАН. Сер. лит. и яз. – 2001. – Т.60, № 6. – С. 34–46.